

تاثیر اصول حاکمیت شرکتی بر درک اثربخش مبارزه با پولشویی

نوع مقاله: پژوهشی

سیدرضا سیدنژاد فهیم^۱

سارا رفیع‌زاده^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۵/۳۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۳/۲۱

چکیده

هدف این مطالعه بررسی تاثیر اصول حاکمیت شرکتی بر ادراک اثربخش مبارزه با پولشویی است. این پژوهش از حیث هدف، با توجه به اهداف پژوهش جزو پژوهش‌های کاربردی است و از منظر گردآوری داده‌ها، در مجموعه پژوهش‌های پیمایشی قرار می‌گیرد. جامعه آماری این پژوهش کلیه رؤسا و معاونین بانک‌های استان گیلان طی سال ۱۴۰۲ است. داده‌های پژوهش با استفاده از پرسشنامه و به روش نمونه‌گیری غیراحتمالی در دسترس ۱۷۳ نفر به دست آمده است. به منظور سنجش مدل پژوهش و آزمون فرضیه‌ها، روش معادلات ساختاری مورد استفاده قرار گرفت. نتایج این پژوهش نشان داد که یک رابطه معنادار بین اصول حاکمیت شرکتی بر ادراک اثربخش سیاست‌های ضدپولشویی در بین ابعاد فرعی چندگانه وجود دارد. این مطالعه نیاز به سیاست‌ها و استراتژی‌های مؤثر برای ارتقای حاکمیت شرکتی در ایران را برجسته می‌کند که تنها از طریق افزایش آگاهی، دانش و پایبندی به رفتار اخلاقی می‌توان به دست آورد. این مطالعه تحقیقاتی پیامدهای مهمی برای دانشگاهیان، سیاست‌گذاران و دست‌اندرکاران صنعت بانکداری علاقه‌مند به حوزه حاکمیت شرکتی، به ویژه در زمینه مبارزه با پولشویی و پیامدهای آن برای مشاغل و جامعه ارائه می‌دهد.

کلمات کلیدی: حاکمیت شرکتی، سیاست‌های ضدپولشویی، بانکداری

طبقه‌بندی JEL: E50-G21- G28- G34- M14

^۱ استادیار، گروه حسابداری، واحد لاهیجان، دانشگاه آزاد اسلامی، لاهیجان، ایران (نویسنده مسئول)

Sr.snf@iau.ac.ir

^۲ کارشناسی ارشد حسابداری، واحد لاهیجان، دانشگاه آزاد اسلامی، لاهیجان، ایران

sara.srz1485@gmail.com

مقدمه

توسعه فناوری باعث ایجاد تغییرات قابل توجهی در بسیاری از بخش‌ها به ویژه در بخش تجاری شده است. این پیشرفت منجر به کاهش موانع تجاری شده و منجر به ایجاد مزیت رقابتی می‌شود. با این حال، اگرچه ناپدید شدن مرزهای ملی برای تجارت، رفاه اجتماعی را افزایش می‌دهد، پیشرفت‌های فناوری گاهی اوقات می‌توانند برای اهداف مضر مورد استفاده قرار گیرند. به عنوان مثال، از پیشرفت‌های فناوری می‌توان در راستای افزایش جرایم سازمان‌یافته و پولشویی استفاده کرد که خطر قابل توجهی برای کسب‌وکارها، کشورها و جوامع ایجاد می‌کند (جونگ^۱، ۲۰۲۳). با ظهور انقلاب صنعتی چهارم، فناوری‌هایی مانند هوش مصنوعی، اینترنت اشیاء، اپلیکیشن‌های هوشمند، رایانش ابری و امنیت سایبری در جهت‌های متضاد در ارتکاب و مبارزه با پولشویی ایفای نقش می‌کنند (روچا-سالازار و سگویا-وارگاس^۲، ۲۰۲۴). پولشویی با اختفای عواید حاصل از جرم انجام می‌شود و به طور کلی، شامل تمام فعالیت‌هایی است که هدف آن نشان دادن پول کثیف به عنوان مشروع است. پول به دست آمده از فروش غیرقانونی اسلحه، قاچاق مواد مخدر، رشوه، کلاهبرداری سایبری، فعالیت‌های غیرقانونی مرتبط با تکنولوژیکی، قاچاق انسان و قاچاق مهاجر منابع اصلی جرایم پولشویی هستند. جرایم مالی که خطر زیادی برای فعالیت‌های تجاری کسب‌وکارها به همراه دارد، با جهانی شدن و در نتیجه گستردگی ریسک افزایش یافته و نیاز به استفاده از همه ابزارهای موجود برای کنترل آن احساس می‌شود (یوسف و همکاران^۳، ۲۰۲۴).

امروزه عملیات پولشویی اغلب شامل سازمان‌هایی می‌شود که در بیش از یک کشور فعالیت می‌کنند، بنابراین بسیار مهم است که مبارزه با آن در درجه اول جهانی باشد. در عین حال، اتخاذ و اجرای سیاست‌های ایجاد شده در مقیاس جهانی در مقیاس ملی در هر کشور نیز بسیار مهم است. اگر قرار است این روند مؤثر واقع شود، مهم است که مبارزه همزمان در سطح ملی و جهانی باشد. فقدان همکاری جهانی، فعالیت‌های پولشویی را قادر می‌سازد تا به کشورهای دارای شکاف در مقررات و حسابرسی‌های پولشویی مهاجرت کنند. صرف‌نظر از وسعت و زمینه فعالیت، درک ریسک‌های مرتبط با پولشویی توسط بنگاه‌ها بسیار مهم است. بنگاه‌هایی که به انتقال غیرقانونی پول تبدیل می‌شوند، متاثر از اثرات منفی این کار از بازار بیرون رانده می‌شوند (بیسواکرما و بوسال^۴، ۲۰۲۳). در این راستا، شرکت‌ها می‌توانند با اجرای سیاست‌های حاکمیت شرکتی، شفافیت اطلاعات

^۱ Jong

^۲ Rocha-Salazar & Segovia-Vargas

^۳ Yusoff et al.

^۴ Biswakarma & Bhusal

مالی خود را ارتقاء دهند و در نتیجه قابلیت اطمینان خود را نزد جامعه بهبود بخشند. به همین ترتیب، بحران‌ها و ریسک‌های مالی اخیر در جهان، شیوه‌های حاکمیت شرکتی را حیاتی‌تر کرده است. پس از زیان سرمایه‌گذاری در طول بحران مالی، حاکمیت شرکتی در قلب حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران و اصلاحات در توسعه بازار سرمایه قرار گرفته است. در این خصوص، فقدان انضباط مالی و سیاست‌های حسابرسی مؤثر منجر به افزایش خطر پولشویی می‌شود. با ایجاد و تدوین سیاست‌های خارج از چارچوب حاکمیت شرکتی، خطر پولشویی کاهش نمی‌یابد. رویکرد حاکمیت شرکتی ابزار مهمی در مدیریت و پیشگیری از خطر جرایم مالی است (سمبرسی و همکاران^۱، ۲۰۲۲).

پژوهش‌های زیادی در زمینه پولشویی انجام گرفته است. در برخی مطالعات پیامدهای پولشویی در سطح بین‌المللی (نظر و همکاران^۲، ۲۰۲۳)، رشد اقتصادی کشور (شعبانی کنشتی، ۱۴۰۰؛ حتمی و همکاران^۳، ۲۰۱۸)، عملکرد بخش بانکی (سونداراکانی و راماسامی^۴، ۲۰۱۳)، سرمایه‌گذاری خارجی (خلیل و همکاران^۵، ۲۰۲۳) و توسعه پایدار (گودداری و همکاران^۶، ۲۰۲۴) انجام گرفت. برخی مطالعات نیز عوامل مؤثر بر فعالیت‌های ضدپولشویی مثل تصویب مقررات مؤثر (مویریگی^۷، ۲۰۱۸)، نقش حسابرسان داخلی (شاه^۸، ۲۰۲۴) و حاکمیت شرکتی (سمبرسی و همکاران، ۲۰۲۲؛ رضایی و همکاران، ۲۰۲۳) را مورد بررسی قرار دادند. متأسفانه در اقتصاد ایران، تاکنون به دلیل فقدان نظارت‌های مالی مؤثر و نیز ناشناخته ماندن پیامدها و آثار زیانبار پولشویی، اقدام قابل توجهی صورت نگرفته و حساسیت کافی برای رویارویی با این پدیده در جامعه ایجاد نشده است. تنها اقدام مؤثر در این زمینه، تدوین لایحه مبارزه با پولشویی بوده است (عرب‌مازار یزدی و خودکاری، ۱۳۸۶). در حال حاضر، بحث حاکمیت شرکتی در بانکداری به عنوان پایه‌های اقتصادی هر کشور از اهمیت زیادی برخوردار است. متأسفانه ساختار حقوقی ایران، در رابطه با مقررات حاکمیت بانکداری و جرائم و تخلفات کیفری مرتبط با آن دچار خلأ اساسی است (علیزاده و همکاران، ۱۳۹۸). در حالی که مطالعات متعددی به بررسی پولشویی در ایران پرداخته‌اند، انگیزه

^۱ Cemberci et al.

^۲ Nazar et al.

^۳ Hetemi et al.

^۴ Sundarakani & Ramasamy

^۵ Khelil et al.

^۶ Gueddari et al.

^۷ Mwirigi

^۸ Shah

این مطالعه بررسی رابطه بین سطح نهادینه‌سازی حاکمیت شرکتی و تلاش‌ها برای مبارزه با پولشویی در بخش بانکی ایران است، زیرا تا آنجایی که نویسندگان جستجو نموده‌اند تاکنون هیچ مطالعه قبلی چنین رابطه‌ای را بررسی نکرده است. با شیوع فزاینده جرایم اقتصادی و معاملات مشکوک در بخش بانکی، درک عوامل مؤثر بر اثربخشی شیوه‌های مبارزه با پولشویی در چارچوب بانک‌های تجاری ایران بسیار مهم است. انتظار می‌رود بانک‌ها در برخورد با مشتریان در زمینه پولشویی با چالش‌های مهمتری مواجه شوند. روش‌های مؤثر مبارزه با پولشویی، بانک‌ها را قادر می‌سازد تا با اجرای ارزیابی‌های جامع ریسک مشتری، مکانیزم‌های گزارش‌دهی تقویت‌شده، یکپارچه‌سازی فناوری پیشرفته، برنامه کارآمد شایستگی کارکنان، خطر پولشویی را به طور فعال شناسایی، پیشگیری و کاهش دهند (یوسف و همکاران، ۲۰۲۴). با تمرکز بر بانک‌های تجاری ایران، این مطالعه در نظر دارد با ارائه بینش‌های مرتبط با چشم‌انداز بانکی، شکاف‌های دانش را پر کند. این مطالعه چندین سهم مهم در زمینه مبارزه با پولشویی دارد. اول، یافته‌های این مطالعه می‌تواند دیدگاه ارزشمندی در مورد اقدامات و شیوه‌های فعلی و دانش کارکنان در زمینه فعالیت‌های ضدپولشویی ارائه دهد. دوم، این مطالعه می‌تواند به تقویت شیوه‌های حاکمیت شرکتی در ایران کمک کند. سوم، این مطالعه همچنین می‌تواند پیامدهای عملی برای بانک‌ها داشته باشد. انجام این پژوهش در ایران نیز از جنبه‌های مختلف برجسته است. اول اینکه ایران همواره یکی از کشورهای پیشرو در زمینه مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم بوده است، اما آمارها نشان می‌دهد که با توجه به گسترش روزافزون حجم اقتصاد زیرزمینی، میزان پولشویی در طی سال‌های اخیر افزایش داشته است (خیرانی و همکاران، ۱۴۰۱). ثانیاً، بازار ایران همچنان عمده‌تأ تحت کنترل دولت ایران است. سوم، بازار ایران چند سالی است که در رکود به سر می‌برد و بسیاری از وام‌گیرندگان قادر به بازپرداخت اصل و سود وام خود نیستند، اما بانک‌ها همچنان به جذب سپرده با نرخ سود بالا ادامه می‌دهند. چهارم، تحریم‌های اقتصادی و مالی سخت‌گیرانه‌ای که عمده‌تأ از سال ۲۰۱۲ توسط آمریکا و دیگر قدرت‌های جهانی اعمال شد و همچنین عدم رعایت قوانین بین‌المللی ضد تقلب (مانند FATF) توسط دولت ایران، اهمیت اجرای این پژوهش را بیشتر می‌کند. با توجه به مطالب مطرح شده و آمارهای نگران‌کننده فساد در صنعت بانکداری و در راستای بهبود حاکمیت شرکتی، در این مطالعه به بررسی تاثیر اصول حاکمیت شرکتی بر درک فعالیت‌های انجام گرفته به منظور مبارزه با پولشویی پرداخته می‌شود.

۱. پولشویی و صنعت بانکداری

از دیدگاه سجادینی^۱ (۲۰۰۳) پولشویی مجموعه‌ای از فعالیت‌هاست که توسط شخص یا سازمانی علیه پول‌های غیرقانونی، یعنی پول ناشی از جرم و جنایت، به قصد مخفی کردن یا پنهان کردن منشا پول از دولت یا مرجع ذی صلاح انجام می‌شود. وبر و کرویزبرگن^۲ (۲۰۱۹) پولشویی را به عنوان یک نیاز اساسی برای مجرمان برای پنهان کردن درآمد غیرقانونی توصیف می‌کنند. همچنین تژاکوسوما و همکاران^۳ (۲۰۲۴) پولشویی را یک عمل مجرمانه ساختاریافته و متنوع می‌دانند که برای اجرای آن می‌توان از موسسات مالی و خارج از نظام مالی استفاده کرد و رسیدگی به آن نیز در سطح ملی، منطقه‌ای و جهانی از طریق همکاری بین کشورها دنبال می‌شود. طبق ماده ۲ قانون مبارزه با پولشویی ایران، جرم پولشویی عبارت است از (۱) تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی با علم به اینکه به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه ارتکاب جرم به دست آمده باشد؛ (۲) تبدیل، مبادله، یا انتقال عوایدی به منظور پنهان کردن منشأ غیرقانونی آن با علم به این که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم ناشی از ارتکاب جرم بوده یا کمک به مرتکب به نحوی که وی مضمول آثار و تبعات قانونی ارتکاب آن جرم نگردد و (۳) اخفاء یا پنهان یا کتمان کردن ماهیت واقعی، منشأ، منبع، محل، نقل و انتقال، جابه‌جایی، یا مالکیت عوایدی که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه جرم تحصیل شده باشد.

مبارزه با پولشویی در سطح جهانی در دهه ۱۹۷۰ آغاز شد، زمانی که ایالات متحده قانونی موسوم به قانون رازداری بانکی در سال ۱۹۷۰ را اجرا کرد (عمران و همکاران، ۲۰۲۴). پولشویی یک موضوع رایج و پرهزینه برای بانک‌ها در سراسر جهان است و شامل طیف وسیعی از جرایم مالی مانند کلاهبرداری بانکی، کلاهبرداری از کارت اعتباری، کلاهبرداری از سرمایه‌گذاری، کلاهبرداری ورشکستگی و اختلاس می‌شود که از محصولات و خدمات مختلف بانکی برای مخفی کردن منشاء غیرقانونی پول استفاده می‌کند. به دلیل ظهور اینترنت، گسترش سیستم بانکداری الکترونیک و نوآوری فناوری‌های دیجیتال، دامنه پولشویی از روش‌های سنتی فراتر رفته است (سانوسی و همکاران، ۲۰۲۲). به گفته بیسواکرما و بوسال (۲۰۲۳) تخمین زده می‌شود ۲/۷٪ از تولید ناخالص داخلی جهانی هر ساله پولشویی شود و هزینه جهانی رشوه (که نوعی فساد است) بین ۱/۵ تا ۲ تریلیون دلار در سال است. این سناریو اعتماد عمومی به بانک‌ها را از بین می‌برد، بازارهای مالی را مختل می‌کند و منجر به تضعیف ثبات اقتصادی می‌شود. از آنجایی که فعالیت‌های مالی غیرقانونی

^۱ Sjahdeini

^۲ Weber & Kruisbergen

^۳ Tejakusuma

^۴ Imran et al.

^۵ Sanusi et al.

پیچیده‌تر می‌شوند و بانک‌ها روش ارجح برای انتقال پول هستند، نیاز به درک و افزایش اثربخشی شیوه‌های مبارزه با پولشویی در بانک‌های تجاری وجود دارد. حفاظت از یکپارچگی سیستم مالی و مبارزه با جرایم مالی دو دلیل اصلی است که چرا مبارزه با پولشویی به بخشی ضروری از بخش بانکی تبدیل شده است. بانک‌های تجاری مسئول شناسایی و مبارزه با فعالیت‌های پولشویی هستند. در حالی که شیوه‌های مبارزه با پولشویی برای حفظ عملکرد روان سیستم مالی جهانی حیاتی است، هزینه‌های پیدا و پنهان اجرای آن یک چالش اصلی بانک‌ها است. در مقابل، عدم اجرای موثر اقدامات مبارزه با پولشویی می‌تواند منجر به اثرات مخربی بر بانک‌ها شود. به عنوان مثال، گزارش اخیر جریمه‌های قابل توجه ۱۰/۴ میلیارد دلاری را که بر موسسات مالی جهانی تحمیل شده است، شدت نقض قوانین مبارزه با پولشویی را نشان می‌دهد (بیسواکرما و بوسال، ۲۰۲۳).

در اواخر سال ۱۳۸۱، در راستای گسترش اقدامات جهانی برای مبارزه با پولشویی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اقدام به تدوین مقررات پیشگیری از پولشویی در مؤسسات مالی و تصویب آن در شورای پول و اعتبار نمود. هیأت وزیران نیز در همین سال لایحه مبارزه با پولشویی را برای تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نمود. اما تصویب آن در مجلس با وقفه‌های طولانی مواجه و سرانجام در ۱۳۸۶، قانون مبارزه با پولشویی به تصویب مجلس رسید. در همین سال (۱۳۸۶) FATF طی بیانیه‌ای از کشورهای عضو خواست که کشور ایران را به دلیل نداشتن نظام جامع مبارزه با پولشویی جزو کشورهای پرخطر طبقه‌بندی نمایند. در سال ۱۳۸۷، گروهی از بازرسان صندوق بین‌المللی پول از فعالیتهای صورت گرفته در ایران بازدید به عمل آورده و پیشرفت‌ها را راضی کننده اعلام کردند، لیکن نسبت به اجرای قانون مبارزه با پولشویی به دلیل عدم تصویب آیین‌نامه‌های اجرایی آن، هشدار دادند. این امر موجب تسریع در تنظیم آیین‌نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی گردید، به طوری‌که این آیین‌نامه در سال ۱۳۸۸ به تصویب هیأت وزیران رسیده و به نهادهای ذیربط ابلاغ گردید. در سال ۱۳۹۸ تشکیل واحد مبارزه با پولشویی در بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی الزامی شد. بر اساس ماده ۴ قانون مبارزه با پولشویی، به منظور هماهنگ کردن دستگاه‌های ذیربط در امر جمع‌آوری، پردازش و تحلیل اخبار، اسناد و مدارک، اطلاعات و گزارش‌های واصله، تهیه سیستم‌های اطلاعاتی هوشمند، شناسایی معاملات مشکوک و به منظور مقابله با جرم پولشویی شورای عالی مبارزه با پولشویی به ریاست و مسئولیت وزیر امور اقتصادی و دارایی و با عضویت وزراء بازرگانی، اطلاعات و رئیس بانک مرکزی تشکیل گردید. در دولت سیزدهم درباره مبارزه با پولشویی اقدامات قابل توجهی انجام گرفته که مهم‌ترین آن احیا و فعال کردن مرکز اطلاعات مالی وزارت امور اقتصادی و دارایی، گام‌های عملی در راستای هوشمندسازی مبارزه با فساد و پولشویی، استفاده از ظرفیت دستگاه‌های متولی مبارزه با فساد در

سطح کشور در راستای همگرایی و هم‌افزایی بین مرکز اطلاعات مالی و سایر دستگاه‌های متولی مبارزه با فساد و جرائم اقتصادی و آسیب‌شناسی چگونگی رخ‌دادن پولشویی و پیشگیری از انجام این اقدام مجرمانه است.

به اعتقاد عیسی و همکاران^۱ (۲۰۲۳)، بانک‌های تجاری ستون فقرات سیستم مالی کشورها هستند؛ زیرا آنها به عنوان منبع اصلی تامین مالی در بخش بانکداری عمل می‌کنند. بانک‌های تجاری به‌عنوان بازیگران کلیدی در سیستم مالی، طیف گسترده‌ای از محصولات و خدمات را ارائه می‌کنند که آنها را به اهداف اصلی فعالیت‌های پولشویی تبدیل می‌کند. علیرغم قوانین و مقررات سختگیرانه، پیچیدگی فزاینده جرایم مالی نیازمند رویکردهای پیشگیرانه و انطباقی برای بانک‌ها برای کاهش خطر پولشویی است. در سطح بین‌المللی مراجع قانونی به طور مرتب، فعالیت‌های مشکوک به پولشویی را رصد می‌کنند. بطور مثال در سازمان ملل، شبکه بین‌المللی اطلاعات پولشویی^۲ (IMoLIN) در تحقیقات مربوط به پولشویی به کشورهای جهان کمک می‌کند. همچنین گروه ویژه اقدام مالی (FATF) توسط سران G7 برای مبارزه با پولشویی در سطح ملی و بین‌المللی به وجود آمده است. هر دو نهاد با اینترپل و پلیس داخلی کشورهای G7 همکاری می‌کنند. مطالعه‌ای که توسط محمود و همکاران^۳ (۲۰۲۳) انجام شد، ارتباط قابل توجهی بین ثبت سوابق مشتری، گزارش تراکنش مشکوک، آموزش کارکنان و اثربخشی مقررات مبارزه با پولشویی در بانک‌های تجاری آسیا مشاهده نمود. در اصل، شیوه‌های مبارزه با پولشویی از طریق ترکیبی از چارچوب‌های نظارتی، سیاست‌های داخلی بانک‌ها و همچنین ابزارهای فناوری اجرا می‌شوند. روش‌های موثر مبارزه با پولشویی نه تنها برای رعایت قوانین ضروری است، بلکه بانک‌ها را نیز قادر می‌سازد تا به طور فعال آسیب‌پذیری خود را در برابر خطر پولشویی کاهش دهند. بنابراین، درک عوامل کلیدی مؤثر بر اثربخشی شیوه‌های مبارزه با پولشویی برای کمک به سیستم‌های بانکی از اهمیت زیادی برخوردار است (یوسف و همکاران، ۲۰۲۴).

۲. نقش حاکمیت شرکتی بر فعالیت‌های ضد پولشویی

حاکمیت شرکتی به مکانیسم‌های داخلی و خارجی اطلاق می‌شود که برای حمایت از تلاش‌های شرکت برای دستیابی به اهدافش توسعه یافته است. این مکانیسم‌ها شامل تلاش برای ایجاد و مدیریت رابطه با همه ذینفعان (هیئت مدیره، سرمایه‌گذاران، دولت و به طور کلی بخش عمومی)

^۱ Isa et al.

^۲ International Money Laundering Information Network (IMoLIN)

^۳ Mahmud et al.

است (احمد و آنیفوس، ۱، ۲۰۲۴). حاکمیت شرکتی برای انطباق با محیط‌های در حال تغییر کسب و کار، انتظارات ذینفعان و الزامات قانونی به طور مداوم در حال تکامل است. این منجر به تغییر چارچوب‌های حاکمیت شرکتی به سمت تأکید بر ایجاد ارزش بلندمدت بر سود کوتاه‌مدت شده است (امکا-اوکلی و همکاران، ۲، ۲۰۲۴). شیوه‌های حاکمیت شرکتی توجه زیادی را در صحنه جهانی به خود جلب کرده است که منعکس‌کننده نقش حیاتی آن در شکل دادن به نتایج اقتصادی و اعتماد سرمایه‌گذاران است. توسعه موسسات مالی، بحران‌های مالی مداوم در سراسر جهان و گسترش سریع کسب‌وکارها، همگی به پیشرفت شیوه‌های حاکمیت شرکتی کمک کرده‌اند. به منظور بهبود شهرت یک شرکت، افزایش اعتماد سهامداران و کاهش احتمال فعالیت‌های متقلبانه، بکارگیری حاکمیت شرکتی مناسب بسیار مهم است. دولت‌ها و مقامات نظارتی اقدامات مختلفی مانند وضع قوانین جدید، ایجاد نهادهای نظارتی و ترویج کدهای حاکمیت را برای تقویت چارچوب حاکمیتی و همسو کردن آن با بهترین شیوه‌های بین‌المللی اجرا کرده‌اند (بوکاری و همکاران، ۳، ۲۰۲۴). در سال‌های اخیر، کشورهای در حال توسعه شاهد افزایش اصلاحات شیوه‌های حاکمیت شرکتی با هدف افزایش شفافیت، پاسخگویی و حمایت از سرمایه‌گذاران بوده‌اند. این اصلاحات با شناخت روزافزون اهمیت شیوه‌های حاکمیت خوب در کاهش فساد مالی، تقویت اعتماد سرمایه‌گذاران و ارتقای توسعه اقتصادی پایدار انجام شده است (چانگ و همکاران، ۴، ۲۰۲۴). اجرای سازوکارهای حاکمیتی موثر در بانک‌های ایران از لحاظ اصلاح ساختار مالکیت، ترکیب هیات مدیره و ارگان‌های نظارتی نقش زیادی در مبارزه با فساد و پولشویی داشته‌اند. همچنین شفاف‌سازی و افشای به موقع منجر به رشد شبکه بانکی و افزایش توانایی رقابت آنها در سطح بین‌الملل شده است (هنرمند و گرایلو، ۱۳۹۷).

چارچوب حاکمیت شرکتی از کشوری به کشور دیگر متفاوت است و هر کدام دارای محیط‌های قانونی، نظارتی و نهادی خاص خود هستند. باید توجه داشت که هرگز یک مکانیسم یکسان برای رسیدگی به مشکلات وجود ندارد. با این حال، موارد بسیار مشابه در چارچوب‌های مختلف وجود دارد. همه آنها مسئولیت‌ها و رفتارهایی را تعریف می‌کنند که صاحبان و مدیران شرکت برای موفقیت کسب و کار مورد نیاز هستند (اکووم، ۵، ۲۰۲۰). طبق دستورالعمل حاکمیت شرکتی مصوب بورس اوراق بهادار ایران، هدف از اصول حاکمیت شرکتی، کمک به ختم‌شده‌گذاران در ارزیابی و

۱ Ahmed & Anifowose

۲ Emeka-Okoli et al.

۳ Bukari et al.

۴ Chang et al.

۵ Ekwueme

بهبود چارچوب قانونی، مقرراتی و نهادی برای حاکمیت شرکتی با هدف حمایت از اثربخشی، کارایی، رشد پایدار و ثبات مالی شرکت است. با در نظر گرفتن مفهوم حاکمیت شرکتی از منظری وسیع، سازمان توسعه و همکاری اقتصادی^۱ (OECD) اصول حاکمیت شرکتی را به چهار اصل زیر تقسیم می‌کند (سمبرسی و همکاران، ۲۰۲۲):

۱. رعایت حقوق سهامداران و رفتار منصفانه: چارچوب حاکمیت شرکتی باید از حقوق سهامداران محافظت کند و اطمینان حاصل نماید با همه سهامداران، اعم از سهامداران اقلیت و خارجی، منصفانه رفتار می‌شود. همه سهامداران باید در صورت تزییع حقوق خود فرصت جبران موثری را داشته باشند. این اصل در ادبیات به عنوان اصل برابری بیان شده است. انصاف هم عبارت است از داشتن نگرش و رفتار یکسان نسبت به همه طرفین.

۲. افشای عمومی و شفافیت: چارچوب حاکمیت شرکتی باید از افشای به موقع و دقیق همه موضوعات مهم مرتبط با شرکت، از جمله وضعیت مالی، عملکرد، ساختار مدیریت شرکت اطمینان حاصل کند. اگرچه گزارشات عمومی ارائه شده توسط شرکت‌ها در کشورهای مختلف کاربردهای متفاوتی دارد، اما همه آنها باید در حداقل دوره‌های سالانه بر اساس دوره‌های سه یا شش ماهه یا پس از تحولات مهمی که بر شرکت تأثیر می‌گذارد، ارائه شوند. علاوه بر این، با در نظر گرفتن ضرورت فراهم کردن شرایط برابر برای سهامداران، گزارش دهی همزمان به همه سهامداران ضروری است.

۳. اصل مسئولیت‌پذیری: به معاملات و فعالیت‌هایی اطلاق می‌شود که سازمان‌های تجاری بر اساس قوانین و مقررات، اساسنامه، سیاست‌های شرکت و ارزش‌های اجتماعی و اخلاقی جامعه انجام می‌دهند. همچنین این موضوع به قابلیت حسابرسی فعالیت‌ها اشاره دارد. این اصل مستلزم در نظر گرفتن پیامدهای اخلاقی اقدامات خود، پذیرش عواقب تصمیمات و تصمیم‌گیری‌های آگاهانه است.

۴. پاسخگویی: رویکرد مدیریت و چارچوب ایجاد شده در شرکت باید امکان انجام حسابرسی موثر را فراهم کند. حسابرسی مؤثر مدیران توسط هیئت مدیره، بیانگر تعهدات هیئت مدیره برای پاسخگویی به سهامداران است. در واقع پاسخگویی تضمینی است مبنی بر اینکه سازمان بر اساس عملکرد یا رفتار مربوط به چیزی که مسئول آن است ارزیابی می‌شود.

از منظر صنعت بانکداری، حاکمیت شرکتی شامل روشی است که در آن هیئت مدیره بر تجارت و امور بانک‌ها نظارت می‌کنند و بر نحوه تعیین اهداف شرکتی، اجرای عملیات روزانه و در نظر گرفتن منافع مختلف سازمان تأثیر می‌گذارد. هیئت مدیره و مدیران ارشد مسئولیت‌های مهمی

^۱ Organization for Economic Co-operation and Development

برای اثربخشی مبارزه با پولشویی دارند (خالیک و سریواستاوا، ۲۰۲۴). مبارزه با این پدیده به ویژه در سطح پیشگیرانه با اتخاذ ابزارهای هنجاری خودنمایی می‌کند (ویلااس^۲، ۲۰۲۴). در همین راستا، اوگورلو^۳ (۲۰۱۸) در پایان‌نامه دکتری خود بر درک سیاست‌های مبارزه با پولشویی توسط کارکنان و مدیران بانک‌ها تاکید می‌کند و آن را عامل مهمی در اجرای سیاست‌های ضدپولشویی تعبیر می‌نماید. وی درک سیاست‌های ضدپولشویی را از دو منظر زیر مورد بررسی قرار داد:

(۱) **درک کفایت اقدامات پیشگیرانه ضدپولشویی**؛ با این هدف که با اجرای سیاست‌های تدوین شده توسط بانک‌ها، احتمال وقوع پولشویی کاهش چشم‌گیری خواهد داشت.

(۲) **درک مسئولیت پیشگیری در فعالیت ضدپولشویی**؛ به منظور القاء این دیدگاه که بانک‌ها در خط مقدم مبارزه با پولشویی قرار دارند.

ماهیت منحصر به فرد بانک‌ها مستلزم داشتن دیدگاهی جامع در مورد حاکمیت شرکتی، به ویژه نیازمند وجود مقرراتی برای حمایت از سپرده‌گذاران است. اقتصادهای توسعه یافته معمولاً برای محافظت از سپرده‌گذاران در یک محیط پویا، به مقررات و ضوابط اجرایی خود متکی هستند. با این حال، در اقتصادهای نوظهور، این حمایت دارای چالش‌هایی مانند عدم حضور ناظران واجد شرایط، الزامات افشای ناکافی، هزینه‌های مرتبط با افزایش سرمایه بانک و غیره است (خالیک و سریواستاوا، ۲۰۲۴). اهمیت تلاش برای مهار فساد و پولشویی از طریق تقویت حاکمیت شرکتی در این است که برای کل جامعه مفید خواهد بود (اکووم، ۲۰۲۰).

۳. پیشینه تجربی پژوهش

در بررسی ادبیات انجام شده در زمینه تأثیر حاکمیت شرکتی بر پولشویی، مشاهده می‌شود که مطالعات متعددی با تمرکز بر ارتباط مسئولیت‌های مدیران ارشد با حاکمیت شرکتی انجام شده است. در مطالعه الرحمان^۴ (۲۰۱۵)، در تحلیلی که بر بانک‌ها متمرکز است، به این نتیجه رسید که هیئت مدیره و مدیران ارشد باید بر اساس این مسئولیت‌ها عمل کنند و در صورت کوتاهی ممکن است با مسئولیت‌گیری مواجه شوند. علاوه بر این، همچنین بیان شده است که اقدامات پیشگیرانه برای پولشویی می‌تواند بر بهره‌وری حاکمیت شرکتی تأثیر بگذارد که به عنوان یک جنبه کلیدی برای عملکرد ایمن و پایدار بانک در نظر گرفته می‌شود. به همین ترتیب، وایتیلینگام و نیر^۵

^۱ Khaliq & Srivastava

^۲ Vilelas

^۳ Uğurlu

^۴ A Rahman

^۵ Vaithilingam & Nair

(۲۰۰۷) بر روی عواملی که بر پولشویی در ۸۸ کشور توسعه یافته و در حال توسعه تأثیر می‌گذارد تمرکز کردند و دریافتند که یک چارچوب قانونی مؤثر با حاکمیت شرکتی خوب در کاهش شیوع آن مؤثر است. عثمان کمال^۱ (۲۰۱۴) در مطالعه خود به بررسی اثر بخشی مقررات ضد پولشویی در حوزه بانکداری پاکستان پرداخته و به این نتیجه رسیده است که آموزش کارکنان در مورد این موضوع باعث افزایش اثر بخشی فعالیت ضد پولشویی می‌شود. اوگورلو (۲۰۱۸) تأثیر حاکمیت شرکتی و اصول اخلاقی را بر سیاست‌های مبارزه با پولشویی در ترکیه بررسی نمود. نتایج نشان داد هر چند که رابطه مثبتی بین اصول پاسخگویی، انصاف و شفافیت حاکمیت شرکتی و درک کفایت اقدامات پیشگیرانه ضد پولشویی وجود دارد، اما بین اصول حاکمیت شرکتی با درک مسئولیت پیشگیری در فعالیت ضد پولشویی رابطه‌ای مشاهده نشد. سمبسی و همکاران (۲۰۲۲) نیز به بررسی تأثیر اصول حاکمیت شرکتی بر درک اثر بخش فعالیت‌های ضد پولشویی پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که رابطه معنادار بین اصول حاکمیت شرکتی و درک اثر بخش فعالیت‌های ضد پولشویی وجود دارد و با ارتقاء سطح مدرک کارکنان، میزان درک فعالیت‌های ضد پولشویی بهبود می‌یابد. دارماپوترا و همکاران^۲ (۲۰۲۳) با انجام تحقیق کمی و کیفی در اندونزی به این نتیجه رسیدند که شفافیت اطلاعات مالکان ذینفع بخشی از چارچوب اصول پیشگیری و ریشه‌کنی پولشویی است. مهرتورا و کلپولا^۳ (۲۰۲۴) با بررسی پرونده‌های کلاهبرداری در بانک‌های هند به این نتیجه رسیدند که هیئت مدیره و کمیته حسابرسی نقش مهمی در شناسایی و جلوگیری از فساد و پولشویی دارد. همچنین بانک‌ها نیاز دارند تا از آخرین پیشرفت‌های فناوری برای ارتقای عملکردها و فرآیندهای داخلی خود استفاده کرده تا آنها را پاسخگوتر و شفاف‌تر کنند. علوی و همکاران^۴ (۲۰۲۴) با بررسی پرونده‌های فساد و پولشویی بانکی و استفاده از نظرسنجی در پاکستان به این نتیجه رسیدند که استراتژی‌هایی مانند تقویت استقلال هیئت مدیره، محدود کردن مداخلات سیاسی، بهبود هنجارهای شفافیت و افزایش ظرفیت نظارتی، عوامل تأثیرگذار در مهار تخلفات بانکی هستند.

مطالعات متعددی نیز در ایران به بررسی پولشویی و کلاهبرداری پرداخته‌اند. رحمدل (۲۰۱۸) موضوعات مختلف مرتبط با پولشویی در ایران را با توجه به دستورالعمل‌های FATF بررسی کرد. او نتیجه می‌گیرد که مقررات داخلی ایران هم مطابق با استانداردهای بین‌المللی و هم

^۱ Usman Kemal

^۲ Darmaputra et al.

^۳ Mehrotra & Kolpula

^۴ Alvi et al.

دستورالعمل‌های FATF است. صالحی و ملایمانی (۲۰۱۹) پیشنهاد می‌کنند که اکثر بانک‌ها در ایران دارای سیستم‌های مبارزه با پولشویی هستند که با سیستم‌های بین‌المللی قابل مقایسه است. با این حال، اجرای ناکافی آیین‌نامه‌ها همچنان یک مانع جدی است. نویسندگان بر این باورند که مقاومت دولت در قبال تصویب قراردادهای بین‌المللی، علت این موضوع است. محمدی و همکاران (۲۰۲۰) نشان می‌دهد که کیفیت حسابرسی، حق‌الزحمه حسابرسی و دوره تصدی حسابرس تأثیر قابل توجهی بر پولشویی دارند. موسوی و همکاران (۲۰۲۲) میزان تقلب در صورت‌های مالی و پولشویی در ایران را ارزیابی می‌کند. یافته‌های آن‌ها نشان می‌دهد که استقلال، تخصص مالی و تخصص صنعت، تأثیر منفی و معناداری بر تقلب و پولشویی دارند. تلاش هیأت مدیره و کمیته حسابرسی به ترتیب تأثیر یکسانی بر گزارشگری مالی و پولشویی دارند. روغنی و صادقی (۱۴۰۱) نیز نقش مقررات مبارزه با پولشویی را در بانک ملی ایران بررسی کردند. این مطالعه نشان داد که این مقررات تأثیر مثبت قابل توجهی بر ثبات بانک ملی ایران داشته است. عبدی و سروشیار (۲۰۲۲) نشان می‌دهند که رعایت مقررات کدهای ضدپولشویی، مدیریت سود را کاهش می‌دهد. همچنین شرکت‌هایی که نرخ پول‌شویی بیشتری دارند، تمایل دارند درآمدهای خود را مدیریت کنند، که با نظریه نمایندگی همخوانی دارد. سعیدی (۲۰۲۲) نشان داد که پولشویی می‌تواند به طور قابل توجهی تحت تأثیر خودشیفتگی و اعتماد بیش از حد مدیریت قرار گیرد. رضایی و همکاران (۲۰۲۳) تایید کردند که سیستم‌های حاکمیت شرکتی در جلوگیری از گرفتار شدن شرکت‌ها در دام پولشویی موثر است. در این پژوهش سعی می‌شود نقش حاکمیت شرکت بر درک فعالیت‌های ضدپولشویی در بانک‌ها مورد نقد و بررسی قرار گیرد. صالحی و همکاران (۲۰۲۳) به این نتیجه رسیدند که بین سرمایه اجتماعی و فکری و کلاهبرداری در صورت‌های مالی و پولشویی در ایران رابطه منفی معناداری وجود دارد. نتایج تحقیقات بولگوریان و همکاران (۲۰۲۴) نیز بیانگر این است که با افزایش اندازه و استقلال هیأت مدیره، خطر پولشویی کاهش می‌یابد، اما افزایش پاداش هیأت مدیره منجر به افزایش خطر پولشویی می‌گردد. بررسی پیشینه تحقیق نشان می‌دهد که شرکت‌ها هزینه‌های سنگینی را جهت فعالیت‌های ضدپولشویی صرف می‌کنند اما تاکنون سطح درک کارکنان بانک‌ها از کیفیت استقرار نظام حاکمیت شرکتی جهت فعالیت‌های پیشگیرانه پولشویی در ایران مورد بررسی قرار نگرفته است. لذا در این پژوهش تأثیر اصول حاکمیت شرکتی بر درک اثربخش مبارزه با پولشویی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۴. فرضیه‌های پژوهش

بر پایه اصول حاکمیت شرکتی از دیدگاه سازمان توسعه و همکاری اقتصادی و میزان درک سیاست‌های ضدپولشویی در مطالعه اوگورلو (۲۰۱۸) فرضیه‌های این پژوهش بصورت زیر تدوین شده‌اند:

فرضیه اول- انصاف و برابری تاثیر معناداری بر درک کفایت اقدامات پیشگیرانه در فعالیت ضدپولشویی دارد.

فرضیه دوم- شفافیت تاثیر معناداری بر درک کفایت اقدامات پیشگیرانه در فعالیت ضدپولشویی دارد.

فرضیه سوم- پاسخگویی تاثیر معناداری بر درک کفایت اقدامات پیشگیرانه در فعالیت ضدپولشویی دارد.

فرضیه چهارم- مسئولیت‌پذیری تاثیر معناداری بر درک کفایت اقدامات پیشگیرانه در فعالیت ضدپولشویی دارد.

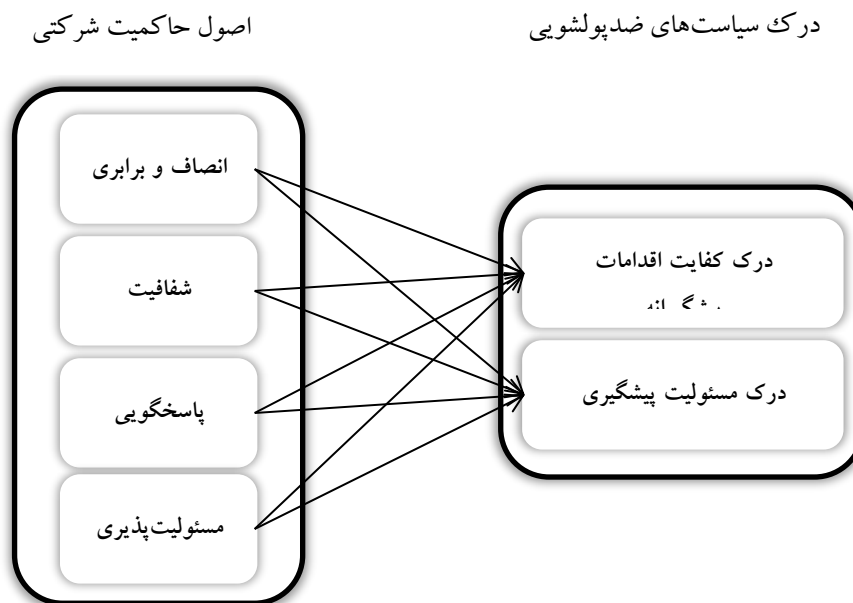
فرضیه پنجم- انصاف و برابری تاثیر معناداری بر درک مسئولیت‌پذیری در فعالیت ضدپولشویی دارد.

فرضیه ششم- شفافیت تاثیر معناداری بر درک مسئولیت‌پذیری در فعالیت ضدپولشویی دارد.

فرضیه هفتم- پاسخگویی تاثیر معناداری بر درک مسئولیت‌پذیری در فعالیت ضدپولشویی دارد.

فرضیه هشتم- مسئولیت‌پذیری تاثیر معناداری بر درک مسئولیت‌پذیری در فعالیت ضدپولشویی دارد.

بر مبنای فرضیه‌های مطرح شده، مدل مفهومی پژوهش در شکل (۱) ارائه شده است.

شکل (۱) مدل مفهومی پژوهش

۵. روش‌شناسی پژوهش

این مطالعه از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ روش از نوع توصیفی-همبستگی با تکیه بر مدل معادلات ساختاری است. با توجه به اینکه در طی چند سال اخیر جرائم مالی در استان گیلان رشد چشمگیری داشته است، جامعه آماری این مطالعه کلیه رؤسا و معاونین بانک‌های این استان در سال ۱۴۰۲ انتخاب گردید. با توجه به گستردگی جامعه، برای انتخاب نمونه از پرسشنامه‌های کاغذی و بصورت نمونه‌گیری غیراحتمالی در دسترس استفاده شد. برای تعیین تعداد نمونه از پژوهش هومن (۱۳۹۷) به شرح معادله (۱) استفاده شده است:

$$5q \leq n \leq 15q \quad \text{رابطه (۱)}$$

که در آن q ، تعداد گویه‌های پرسشنامه و n حجم نمونه است. از آنجایی که تعداد گویه‌های پرسشنامه در پژوهش حاضر، ۳۰ گویه است، به منظور رعایت آستانه فوق در تعیین حجم نمونه، تعداد ۲۲۰ پرسشنامه در میان جامعه آماری توزیع گردید که در نهایت با پیگیری‌های انجام گرفته، تعداد ۱۷۳ پرسشنامه بدون نقص دریافت شد، لذا نرخ بازگشت پرسشنامه ۷۹ درصد بوده است. سؤالات پرسشنامه در دو بخش سؤالات عمومی و تخصصی تقسیم شد. در بخش سؤالات تخصصی مجموعاً ۳۰ گویه مطرح شد که برای سنجش متغیرهای پژوهش مورد استفاده قرار گرفت. نحوه

نمره‌دهی به سؤالات بر حسب طیف ۵ درجه‌ای لیکرت ارزیابی شده‌اند. در این پژوهش داده‌ها با استفاده از مدل معادلات ساختاری و به کمک نرم‌افزار SPSS و Amos تفسیر شدند. به منظور سنجش متغیرهای مورد مطالعه، از پرسشنامه کمبریج و همکاران (۲۰۲۲) به شرح جدول (۱) استفاده گردید.

جدول (۱) گویه‌های پرسشنامه جهت سنجش متغیرها

گویه‌ها	تعداد سوال	نقش	متغیر	
۳-۱	۳	مستقل	انصاف و برابری	اصول حاکمیت شرکتی
۶-۴	۳	مستقل	شفافیت	
۱۰-۷	۴	مستقل	پاسخگویی	
۱۵-۱۱	۵	مستقل	مسئولیت‌پذیری	
۲۲-۱۶	۷	وابسته	درک کفایت اقدامات پیشگیرانه	درک فعالیت‌های ضد پولشویی
۳۰-۲۳	۸	وابسته	درک مسئولیت پیشگیری	

در برازش مدل‌های اندازه‌گیری، رابطه بین گویه‌ها با سازه‌ها بررسی می‌شود. در این پژوهش برای بررسی روایی پرسشنامه از روش اعتبار محتوا و سازه استفاده شده است. برای بررسی روایی محتوایی، پرسشنامه به تعدادی از صاحب‌نظران و اساتید داده شد و از آنها در مورد سؤالات و ارزیابی فرضیه‌ها نظرخواهی گردید که با انجام برخی اصلاحات، پرسشنامه نهایی آماده شد. همچنین روایی سازه‌های پرسشنامه نیز با استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی ارزیابی شد. سنجش پایایی پرسشنامه با استفاده از سنجش بارهای عاملی و ضریب آلفای کرونباخ صورت گرفت که نتایج آن در جدول (۲) ارائه شده است. از آنجاکه تمامی گویه‌ها دارای بار عاملی بیشتر از ۰/۴ و آلفای کرونباخ بیشتر از ۰/۷ هستند، پایایی پرسشنامه تایید می‌شود.

جدول (۲) نتایج آزمون بارر عاملی و ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش

متغیر پژوهش	گویه‌ها	بار عاملی	آلفای کرونباخ
انصاف و برابری	جلسات عمومی به طور منظم و به موقع با مشارکت همه در بانک برگزار می‌شود.	۰/۸۶	۰/۷۱۲
	به حفظ حقوق اقلیت‌ها در بانک توجه می‌شود و اقدامات موثری در رابطه با آن وجود دارد.	۰/۶۶	

	۰/۸۵	حق دریافت و بررسی اطلاعات در بانکی که در آن کار می‌کنم برابر است.	
۰/۷۴۵	۰/۷۴	در بانکی که من در آن کار می‌کنم اغلب گزارشات بصورت عمومی در دسترس است.	شفافیت
	۰/۸۳	بانکی که من در آن کار می‌کنم از افشای اشخاص وابسته برای عموم دریغ نمی‌کند.	
	۰/۹۲	اطلاعات بانک من به صورت الکترونیکی بصورت عمومی ارائه می‌شود.	
۰/۸۱۸	۰/۷۹	بانکی که من در آن کار می‌کنم سیاست منابع انسانی مؤثری دارد.	پاسخگویی
	۰/۹۱	بانکی که من در آن کار می‌کنم سیاست‌های مناسبی برای ذینفعان دارد.	
	۰/۸۹	مسئولیت اجتماعی برای بانکی که در آن کار می‌کنم مهم است.	
	۰/۸۱	در بانکی که من کار می‌کنم کمیته مدیریتی برای پاسخگویی وجود دارد.	
۰/۸۳۲	۰/۸۱	کلیه مسئولیت مالی اعطایی به هیئت‌مدیره در بانک محل کار من مشخص است.	مسئولیت‌پذیری
	۰/۸۲	جلسات هیئت مدیره به‌طور مرتب در بانکی که من در آن کار می‌کنم برگزار می‌شود.	
	۰/۸۶	کمیته‌های تشکیل شده در هیئت مدیره بانکی که من در آن کار می‌کنم مستقل هستند.	
	۰/۸۰	در بانکی که من کار می‌کنم افراد حرفه‌ای مسئولانه رفتار می‌کنند.	
	۰/۸۹	در بانکی که من کار می‌کنم مدیران حرفه‌ای رفتار می‌کنند.	
۰/۸۲۹	۰/۸۶	در سال گذشته حداقل در یک دوره آموزشی در زمینه مبارزه با جرایم مالی شرکت نموده‌ام.	درک کفایت اقدامات پیشگیرانه
	۰/۸۸	صرف‌نظر از سطح و بخشی که در آن کار می‌کنم، سطح تحصیلات همه کارکنان در مبارزه با جرایم مالی کافی است.	
	۰/۸۰	در بانکی که من کار می‌کنم همه کارکنان اطلاعات کافی در مورد رسیدگی به جرایم مالی دارند.	
	۰/۹۱	بانکی که من در آن کار می‌کنم تمام اطلاعات مورد نیاز برای مبارزه با جرایم مالی را در اختیار من قرار داده است.	

	۰/۸۷	تجهیزات مرتبط با مبارزه با جرایم مالی، در اختیار بانک قرار داده شده است.	
	۰/۸۴	ابزار و تجهیزات فنی مورد استفاده بانک محل کار برای مبارزه با جرایم مالی کافی است.	
	۰/۸۸	تأثیر مبارزه با جرایم مالی در کلیه فعالیت‌های تجاری که در بانک محل کار من انجام می‌شود لحاظ می‌شود.	
۰/۸۷۱	۰/۶۵	در صورت مشاهده تراکنش‌های مشکوک، کانال‌های اطلاع‌رسانی که استفاده خواهیم کرد، از قبل به وضوح توضیح داده شده و به بانک اطلاع‌رسانی می‌شود.	درک مسئولیت پیشگیری
	۰/۶۴	کارکردها و سیستم‌های انطباق با مقررات، آموزش، حسابرسی داخلی و مدیریت ریسک با هدف پیشگیری از جرایم مالی در بانک ما وجود دارد.	
	۰/۷۶	یک یا چند کمیته نظارت و حسابرسی در بانک برای پیشگیری از خطر جرایم مالی وجود دارد.	
	۰/۷۱	بانکی که من در آن مشغول به کار هستم به طور مستمر با نهادهای رسیدگی به جرائم مالی ارتباط دارد.	
	۰/۷۶	ضوابط وضع شده در بانک برای جلوگیری از خطر جرایم مالی به عنوان بخشی از کار روزانه من اعمال می‌شود.	
	۰/۶۹	در بانکی که من در آن کار می‌کنم اصول شناسایی مشتری به طور واضح و شفاف تعریف و اعمال شده است.	
	۰/۷۸	کلیه دفاتر، سوابق و مدارک لازم در بانک ما مطابق مهلت تعیین شده توسط نهادهای نظارتی نگهداری می‌شود.	
	۰/۷۵	بانک ما در صورت درخواست کارکنان حسابرسی از ارائه کلیه اطلاعات و مدارک خودداری نمی‌کند.	

منبع: یافته‌های پژوهش

۶. یافته‌های پژوهش

خلاصه نتایج جمعیت‌شناختی پژوهش در جدول (۳) ارائه شده است. از بین پاسخ‌دهندگان ۸۸ درصد مرد بودند که نشانه‌ای از تفکر مردسالاری خواهد بود. نکته قابل تامل اینکه ۳۱ درصد آنها دارای رشته‌ای به غیر از بانکداری، حسابداری و مالی بودند.

جدول (۳) ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخگویان

فرآوانی	مولفه جمعیت شناختی	
۱۲	۴۰ سال یا جوانتر	سن
۱۴۸	۴۱ تا ۵۰ سال	
۱۳	بالاتر از ۵۰ سال	
۱۵۲	مرد	جنسیت
۲۱	زن	
۷۶	لیسانس	تحصیلات
۷۵	فوق لیسانس	
۲۲	دکتر	
۸	کمتر از ۱۰ سال	تجربه کاری
۶۳	۱۱-۱۵ سال	
۹۷	۱۶-۲۰ سال	
۵	بالاتر از ۲۰ سال	
۱۲	بانکداری	رشته تحصیلی
۱۰۷	حسابداری و مالی	
۵۴	سایر رشته‌ها	
۱۷۳	جمع	

منبع: یافته‌های پژوهش

به منظور بررسی نرمال بودن متغیرها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شد و نتایج آن در جدول (۴) ارائه گردیده است. با توجه به نرمال بودن متغیرهای پژوهش آزمون‌های پارمتریک گزینه بهتری برای تجزیه و تحلیل خواهد بود.

جدول (۴) آزمون کولموگروف-اسمیرنوف متغیرهای پژوهش

متغیرها	آماره آزمون	سطح معنی‌داری
---------	-------------	---------------

۰/۱۹۴	۰/۱۷۵	انصاف و برابری
۰/۷۵۵	۰/۷۹۳	شفافیت
۰/۰۸۸	۰/۰۵۳	پاسخگویی
۰/۱۶۱	۰/۱۶۴	مسئولیت پذیری
۰/۲۰۰	۰/۱۷۸	درک کفایت اقدامات پیشگیرانه
۰/۷۰۷	۰/۷۰۲	درک مسئولیت پیشگیری

منبع: یافته‌های پژوهش

اطلاعات مربوط به آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول (۵) نشان داده شده است. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود بیشترین میانگین پاسخ افراد به مؤلفه درک کفایت اقدامات پیشگیرانه است و نشان‌دهنده سطح درک بالای میزان اقدامات پیشگیرانه ضدپولشویی در پاسخ‌دهندگان است. کمترین میانگین پاسخ افراد به مؤلفه مسئولیت‌پذیری است که نشان می‌دهد نسبت به سایر مولفه‌ها، افراد به شغل و سازمان خود احساس مسئولیت‌پذیری کمتری دارند، اما در عین حال درک آنها از مسئولیت پیشگیری دارای کمترین اختلاف است. بیشترین پراکندگی در بین پاسخ‌دهندگان به مؤلفه انصاف و برابری اختصاص دارد و بیانگر برداشت‌های متفاوت آنها نسبت به این مؤلفه است.

جدول (۵) آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر پژوهش	میانگین	حداقل	حداکثر	انحراف معیار
انصاف و برابری	۳/۲۸۵	۱/۳۳	۵	۰/۶۹۲
شفافیت	۳/۴۲۷	۲	۵	۰/۶۱۵
پاسخگویی	۳/۲۵۱	۱/۷۵	۴/۵۰	۰/۶۴۴
مسئولیت‌پذیری	۳/۲۴۱	۱/۴۰	۴/۴۰	۰/۶۱۷
درک کفایت اقدامات پیشگیرانه	۳/۹۰۴	۲/۷۱	۵	۰/۴۹۲
درک مسئولیت پیشگیری	۳/۳۸۳	۲/۲۵	۴/۳۸	۰/۳۷۹

منبع: یافته‌های پژوهش

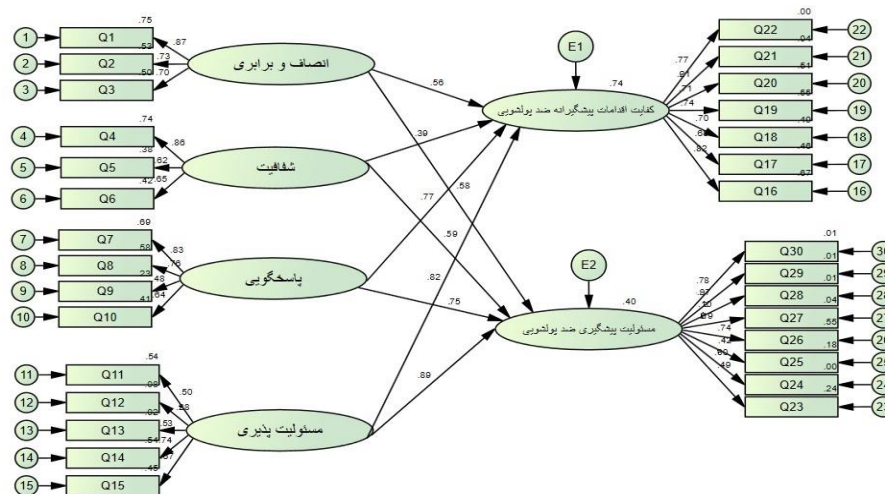
در جدول (۶) شاخص‌های برازش مدل پژوهش ارائه شده است. اگر مقادیر شاخص‌های برازش در محدوده مطلوب قرار گیرند نشان‌دهنده مناسب بودن مدل برای داده‌های گردآوری شده هستند. بر مبنای نتایج این جدول، تمامی شاخص‌ها در محدوده مطلوب قرار دارند؛ بنابراین مناسب بودن مدل تحلیل عاملی تأییدی در برازش به داده‌های گردآوری شده تأیید می‌شود.

جدول (۶) شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری پژوهش

شاخص‌های برازش	CIMIN/DF	GFI	IFI	TLI	CFI	NFI	RMSEA
مقادیر محاسبه	۴/۲۵۰	۰/۹۴۳	۰/۹۰۷	۰/۹۷۳	۰/۹۰۳	۰/۹۵۶	۰/۰۰۸
سطح قابل قبول	۱ تا ۵	>۰/۹	>۰/۹	>۰/۹	>۰/۹	>۰/۹	<۰/۰۵

منبع: یافته‌های پژوهش

به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شد. نتایج مدل نهایی پژوهش در حالت تخمین ضرایب استاندارد شده در شکل (۲) ارائه شده است.

شکل (۲) تخمین ضرایب استاندارد شده مدل نهایی پژوهش

در جدول (۷) ضریب مسیر و نتیجه آزمون فرضیه‌های پژوهش ارائه شده است. با توجه به نتایج به دست آمده و اینکه آماره تی همه مسیرها بزرگتر از $1/96$ است، می‌توان نتیجه گرفت که در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرضیه‌های اول تا هشتم پژوهش تایید می‌شوند. بیشترین ضریب مسیر مربوط به تاثیر مسئولیت‌پذیری بر درک مسئولیت‌پذیری در فعالیت ضد پولشویی و کمترین ضریب مسیر هم متعلق به تاثیر شفافیت بر درک کفایت اقدامات پیشگیرانه در فعالیت ضد پولشویی است.

جدول (۷) نتایج تحلیل مسیر در مدل معادلات ساختاری

نتیجه	سطح معنی‌داری	آماره آزمون	ضریب مسیر	روابط		فرضیه
تایید	۰/۰۰۰	۴/۲۶۷	۰/۵۶۲	←	انصاف و برابری	۱
تایید	۰/۰۰۰	۴/۲۹۵	۰/۳۹۲	←	شفافیت	۲
تایید	۰/۰۰۰	۶/۰۱۷	۰/۷۷۲	←	پاسخگویی	۳
تایید	۰/۰۰۰	۴/۸۱۷	۰/۸۲۰	←	مسئولیت‌پذیری	۴
تایید	۰/۰۰۰	۴/۱۷۵	۰/۵۸۱	←	انصاف و برابری	۵
تایید	۰/۰۰۰	۴/۷۱۱	۰/۵۹۱	←	شفافیت	۶
تایید	۰/۰۰۰	۴/۸۵۲	۰/۷۵۵	←	پاسخگویی	۷
تایید	۰/۰۰۰	۶/۸۹۲	۰/۸۹۳	←	مسئولیت‌پذیری	۸

منبع: یافته‌های پژوهش

۷. بحث و نتیجه‌گیری

بانک‌ها نقش بسزایی در افزایش رشد اقتصادی و توسعه ملی ایران داشته‌اند. با این حال، در واقعیت، گاهی اوقات آنها نیز مرتکب اعمال مجرمانه مختلفی می‌شوند که اثرات مخربی بر دولت و جامعه دارد. عدم وجود ساختار نظارتی مناسب، زمینه سوءاستفاده و جرائم مالی را فراهم می‌کند. برقراری نظام حاکمیت شرکتی در بانک‌ها، در جهت تامین چهار مقوله رعایت حقوق ذینفعان، شفافیت، پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری ایفای نقش می‌کند. این مطالعه رابطه بین اصول حاکمیت شرکتی از نظر زیربدهای آن و سیاست‌های مبارزه با پولشویی را مورد بررسی قرار داد. یافته‌ها نشان می‌دهد که بین انصاف، شفافیت، پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری با درک کفایت اقدامات پیشگیرانه در فعالیت ضدپولشویی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. در نتیجه با توسعه و بروزرسانی حاکمیت شرکتی، سیاست‌های مبارزه با پولشویی از جامعیت بیشتری برخوردار خواهد شد و کارکنان بانک با درک اثربخش بودن فعالیت خود، انگیزه بالاتری برای اجرای دستورالعمل‌ها را خواهند داشت. با توجه به نقش بسزای ارکان اصلی حاکمیت شرکتی مانند ساختار، ترکیب و وظایف هیات مدیره بویژه در بانک‌ها، اصلاحیه لایحه قانون تجارت در این زمینه ضروری است. همچنین با در نظر گرفتن اصلاح اصول حاکمیت بانکداری بدون ربا و اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی، گامی مهم در استقرار حاکمیت بانکی مناسب و حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران برداشته خواهد شد. در همین راستا، هدف از تشکیل کمیته بازل، تدوین استانداردها و شیوه‌های نظارت بانکی در کشورها در پاسخ به یک نیاز جهانی جهت تشویق همگرایی در استفاده از رهنمودهای نظارتی است. اجرایی شدن مقررات کمیته بازل در زمینه حاکمیت شرکتی که کارشناسان مختلف اقتصاد، مدیریت و حقوق ضرورت تمکین ایران به آن را یادآوری نموده‌اند، یکی از مهم‌ترین اقدامات لازم در راستای مبارزه با فساد و پولشویی خواهد بود. همچنین برای مبارزه با خطر پولشویی، مسئولین باید اطمینان حاصل کنند که بانک‌ها اقدامات کافی برای به حداقل رساندن سوءاستفاده از خدمات خود توسط پولشویی‌ها را انجام می‌دهند. به همین منظور انتقال درست ماموریت سازمان در راستای سیاست ضدپولشویی به کارکنان شعب و همچنین سطح کافی آموزش آنها در این زمینه، بسیار مهم است. علاوه بر این، دشواری دیگر ناشی از نظارت بر پولشویی احتمالی از طریق تراکنش‌های تجارت الکترونیک است. راه‌های مبارزه با پولشویی از طریق تجارت الکترونیک می‌تواند شامل ممنوعیت فعالیت موسسات مالی غیرمجاز، تقویت الزامات فعلی شناسایی مشتری و بهبود قابلیت‌های فناوری برای شناسایی تراکنش‌های مشکوک آنلاین باشد. با این حال، علیرغم تلاش‌های مکرر برای جلوگیری از پولشویی، افشاء پولشویی‌های کلان ضعف‌هایی را در بانک‌ها آشکار کرده است که اثربخشی راه‌حل‌های اتخاذ شده را مورد تردید قرار داده و اهمیت ارتقا و

توسعه فرهنگ سازمانی مبتنی بر ارزش‌های اخلاقی قوی و وفاداری به قانون به عنوان ابزاری برای جلوگیری از رفتار غیرقانونی را تقویت می‌کند. این یافته‌ها نتایج مطالعات اوگورلو (۲۰۱۸) و سمبرسی و همکاران (۲۰۲۲) و از لحاظ مفهومی مطالعات وایتیلینگام و نیر (۲۰۰۷)، الرحمان (۲۰۱۵)، صالحی و ملا ایمانی (۲۰۱۹)، روغنی و صادقی (۱۴۰۱)، دارماپوترا و همکاران (۲۰۲۳) و رضایی و همکاران (۲۰۲۳) را پشتیبانی می‌کند. همچنین یافته‌ها بیانگر آن است که بین اصول حاکمیت شرکتی و درک مسئولیت پیشگیری در فعالیت ضدپولشویی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. لذا کارکنان با پذیرش نقش موثر خود در پیشگیری از فعالیت‌های ضدپولشویی، به عنوان مهمترین ابزار جامعه برای مبارزه با فساد، تمام تلاش خود را خواهند نمود. بر اساس این یافته‌ها، این مطالعه توصیه می‌کند که برای تقویت تلاش‌های اجرایی و جلوگیری از آربیتراژ نظارتی، نیاز به تقویت همکاری بین‌المللی و اشتراک‌گذاری اطلاعات بین حوزه‌های قضایی وجود دارد. این امر مستلزم ایجاد کانال‌های ارتباطی بهتر و چارچوب‌های همکاری برای رسیدگی مؤثر به سوء استفاده‌های شرکت‌های فراملی است. همچنین روزرسانی و بهبود مستمر چارچوب‌های نظارتی برای انطباق با تهدیدات و حفره‌های در حال تحول ضروری است. باید بر افزایش شفافیت، پاسخگویی و افشای مالکیت ذینفعان برای جلوگیری از سوء استفاده از ساختارهای شرکتی تاکید شود. با اجرای توصیه‌های پیشنهادی و فعال باقی ماندن در رسیدگی به چالش‌های نوظهور، حوزه‌های قضایی بهتر می‌توانند در برابر سوء استفاده و در عین حال حفظ مزایای قانونی ساختارهای شرکتی محافظت کنند. البته با استقرار یک نظام حاکمیت بانکی منسجم، در کنار اتخاذ رویکرد کیفی توسط قانون‌گذار، باید به رویکرد پیشگیری از جرم حرکت نمود که در نظام حقوقی ایران به آن توجه زیادی نشده است. این یافته‌ها با نتایج مطالعات اوگورلو (۲۰۱۸) و سمبرسی و همکاران (۲۰۲۲) و از لحاظ مفهومی با نتایج مطالعات عثمان کمال (۲۰۱۴)، الرحمان (۲۰۱۵)، روغنی و صادقی (۱۴۰۱)، دارماپوترا و همکاران (۲۰۲۳)، رضایی و همکاران (۲۰۲۳)، مهرتورا و کلیپولا (۲۰۲۴) و علوی و همکاران (۲۰۲۴) منطبق است.

محدودیت‌هایی در این مطالعه وجود دارد که می‌تواند زمینه پژوهش‌های آتی قرار گیرد. نمونه این مطالعه رؤسا و معاونین بانک‌های استان گیلان بودند. نتایج ممکن است دارای محدودیت‌هایی در تعمیم‌پذیری باشند. بنابراین، پیشنهاد می‌شود که پژوهش‌های آتی از بانک‌های استان‌های دیگر استفاده کنند تا مدل پژوهش در این مطالعه اعتبارسنجی شود. علاوه بر این، بررسی تفاوت سیاست‌های ضدپولشویی در بانک‌های دولتی و خصوصی نیز جذاب خواهد بود.

منابع

۱. خیرانی، روح‌اله، زرنشان، شهرام، سلیمانیان، محمدهادی. (۱۴۰۱). ارزیابی وضعیت ایران در ارتباط با مقررات بین‌المللی مرتبط با پولشویی. *پژوهش‌های حقوقی*، ۲۱(۴۹)، ۳۹-۶۹.
<https://doi.org/10.48300/JLR.2022.148310>
۲. روغنی، رزیتا، صادقی، سید کمال. (۱۴۰۱). بررسی مقررات مبارزه با پولشویی و ثبات بخش بانکی در بانک ملی ایران، *فصلنامه نظریه‌های کاربردی اقتصاد*، ۹(۴)، ۲۴۹-۲۷۶.
<https://doi.org/10.22034/ECOJ.2023.52425.3081>
۳. شعبانی کنشتی، علی. (۱۴۰۰). اثرات منفی و زیانبار جرم پولشویی بر ارکان مالی و اقتصادی کشور و پیامدهای مخرب آن. *قانون یار*، ۵(۲۰)، ۴۱-۶۸. <http://www.journal-law.ir/1400/12>
۴. عرب‌مازار یزدی، علی، خودکاری، لیلا. (۱۳۸۶). برآورد حجم پول‌های کثیف در ایران، *پژوهشنامه اقتصادی*، ۷(۲۷)، ۱۱۹-۱۴۲. https://joer.atu.ac.ir/article_3036.html
۵. عزیززاده، رامین، غلامی، حسین، جاهد، محمدعلی. (۱۳۹۸). پیشگیری از جرائم بانکی از طریق اعمال ضوابط حاکمیت شرکتی، *دانشنامه حقوق اقتصادی*، ۲۶(۱۵)، ۱۰۸-۷۷.
<https://doi.org/10.22067/le.v26i16.75354>
۶. هنرمند، مهدی، گرایلو، سحر. (۱۳۹۷). نقش حاکمیت شرکتی بر سلامت و فساد مالی بانک‌ها. *نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری*، ۲(۷)، ۱۰۷-۱۲۲.
<https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/137>
7. A Rahman, A. (2015). Corporate governance and anti-money laundering measures in the banking industry: Malaysian experience. *International Academic Research Journal of Social Science*, 1(2), 48-52. <https://repo.uum.edu.my/id/eprint/19347>
8. Ahmed, A., & Anifowose, M. (2024). Corruption, corporate governance, and sustainable development goals in Africa. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 24(1), 119-138. <https://doi.org/10.1108/CG-07-2022-0311>
9. Alvi, M. H. H., Akhtar, N., Raza, K., & Iqbal, J. (2024). Financial Irregularities in Banking Sector and Strategies to Counter Them in Pakistan. *Journal of Business and Management Research*, 3(1), 191-198. <http://jbmr.com.pk/index.php/Journal/article/view/109>

10. Biswakarma, G., & Bhusal, P. (2023). Banks' Level Factors Affecting the Effective Implementation of Anti-Money Laundering Practices in Nepalese Banks: An Employee and Customer Perspectives. *South Asian Journal of Finance*, 3(1), 1-22. <https://doi.org/10.4038/sajf.v3i1.53>
11. Bukari, A., Agyemang, A. O., & Bawuah, B. (2024). Assessing the moderating role of ESG performance on corporate governance and firm value in developing countries. *Cogent Business & Management*, 11(1), 46-69. <https://doi.org/10.1080/23311975.2024.2333941>
12. Çemberci, M., Başar, D., & Yurtsever, Z. (2022). The effect of institutionalization level on the relationship of corporate governance with money laundering activity: An example of the BIST Corporate Governance Index. *Borsa Istanbul Review*, 22(5), 1020-1032. <https://doi.org/10.1016/j.bir.2022.07.006>
13. Chang, G., Agyemang, A. O., Saeed, U. F., & Adam, I. (2024). Assessing the impact of financing decisions and ownership structure on green accounting disclosure: Evidence from developing economies. *Heliyon*, 10(5), e26672. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e26672>
14. Darmaputra, Y., Abubakar, L., & Suseno, S. (2023). Beneficial Ownership Transparency in Law Enforcement of Money Laundering Act Involving Corporations. *Russian Law Journal*, 11(5S), 69-83. <https://doi.org/10.22495/cbsrv4i3art15>
15. Ekwueme, E. (2020). Pushing corruption and money laundering into reverse momentum: Echoes from the corporate governance arena. *Amicus Curiae*, 2(2), 61-78. <https://doi.org/10.14296/ac.v2i1.5211>
16. Emeka-Okoli, S., Nwankwo, T. C., Otonnah, C. A., & Nwankwo, E. E. (2024). Corporate governance and CSR for sustainability in Oil and Gas: Trends, challenges, and best practices: A review. *World Journal of Advanced Research and Reviews*, 21(3), 78-90. <https://doi.org/10.30574/wjarr.2024.21.3.0662>
17. Gueddari, A., Saafi, S., & Nouira, R. (2024). Is money laundering a hurdle to achieving Sustainable Development Goals?. *Journal of Money Laundering Control*, 27(2), 242-261. <https://doi.org/10.1108/JMLC-04-2023-0071>
18. Hetemi, A., Merovci, S., & Gulhan, O. (2018). Consequences of money laundering on economic growth—the case of Kosovo and its trade

- partners. *Acta Universitatis Danubius. Economica*, 14(3), 113-125.
<https://core.ac.uk/download/pdf/229459748.pdf>
19. Imran, M., Murtiza, G., & Akbar, M. S. (2024). Money Laundering in Pakistan: Combating Strategies and Preventions. *Annals of Human and Social Sciences*, 5(2), 62-76. [https://doi.org/10.35484/ahss.2024\(5-II\)06](https://doi.org/10.35484/ahss.2024(5-II)06)
20. Isa, Y. M., Hoque, M. N., Sanusi, Z. M., & Haniff, M. N. (2023). Integrated Anti-Money Laundering Initiatives In The Malaysian Banking Industry Towards Fatf Full-Compliant Status. *Journal of Nusantara Studies*, 8(1), 117-139. <https://doi.org/10.24200/jonus.vol8iss1pp117-139>
21. Jong, P. Y. (2023). *Ethical behaviour towards sustainable corporate governance in anti-money laundering and counter financing: Awareness, knowledge, and intentions among DNFBPs in Malaysia* (Doctoral dissertation, UTAR). http://eprints.utar.edu.my/5680/1/Jong_Pei_Yii.pdf
22. Khaliq, F., & Srivastava, S. (2024). Nirav Modi: A Case Study on Banking Frauds and Corporate Governance. *Lloyd Business Review*, 3(1), 1-16. <https://doi.org/10.56595/lbr.v3i1.19>
23. Khelil, I., Khelif, H., & Achek, I. (2023). The economic consequences of money laundering: a review of empirical literature. *Journal of Money Laundering Control*. 11(3), 52-68. <https://doi.org/10.1108/JMLC-09-2023-0143>
24. Mahmud, L. B. binti A., & Ismail, A. H. (2023). The Effectiveness of Anti Money Laundering Regulations of Malaysian Commercial Banks. *International Journal of Academic Research in Accounting Finance and Management Sciences*, 13(1), 104-114. <https://doi.org/10.6007/IJARAFMS/v13-i1/15853>
25. Mehrotra, S., & Kolpula, S. (2024). The Big Bank Scam: Failure of Corporate Governance. *Journal of Innovation and Management*, 2(1), 1-14. <https://doi.org/10.1177/ijim.241237348>
26. Mwirigi, P. M. (2018). *Factors Influencing Adoption Of Anti Money Laundering Regulations By Commercial Banks In Kenya* (Doctoral dissertation, Kca University). <http://41.89.49.13:8080/xmlui/handle/123456789/1421>

27. Nazar, S., Raheman, A., & Anwar ul Haq, M. (2023). The magnitude and consequences of money laundering. *Journal of Money Laundering Control*. Article in Press. <https://doi.org/10.1108/JMLC-09-2022-0139>
28. Rahmdel, M. (2018). FATF and money laundering in Iran. *Journal of Money Laundering Control*, 21(3), 314-327. <https://doi.org/10.1108/JMLC-07-2017-0033>
29. Rezaei, M., Mansouri, F., & Faghani, M. (2023). Provide a favorable model of corporate governance system to prevent companies from falling into the trap of money laundering and affect the decisions of respondents (people and their legal representatives). *International Journal of Nonlinear Analysis and Applications*, 14(1), 1547-1555. <https://doi.org/10.22075/IJNAA.2022.26792.3412>
30. Rocha-Salazar, J.-J., & Segovia-Vargas, M.-J. (2024). Money Laundering in the Age of Cybercrime and Emerging Technologies. *Corruption, Bribery, and Money Laundering*, 18(1), 57-62. <https://doi.org/10.5772/intechopen.1004006>
31. Sanusi, Z. M., Isa, Y. M., Bakhtiar, A. H., Jusoh, Y. H., & Tarjo, T. (2022). Interaction effects of professional, commitment, customer risk, independent pressure and money, laundering risk judgment among bank analysts. *Journal of Money Laundering Control*, 25(3), 493-510. <https://doi.org/10.1108/JMLC-05-2021-0046>
32. Shah, K. M. (2024). *Anti Money Laundering: Proactive involvement and perception of Internal Auditors in Anti-Money Laundering Compliance Review (Doctoral dissertation, Gujarat Technological University Ahmedabad)*. [http://gtusitecirculars.s3.amazonaws.com/uploads/Final%20Thesis%20\(19\)_219244.pdf](http://gtusitecirculars.s3.amazonaws.com/uploads/Final%20Thesis%20(19)_219244.pdf)
33. Sjahdeini, S. R. (2003). Pencucian Uang: Pengertian, Sejarah, Faktor-Faktor Penyebab, dan Dampaknya Bagi Masyarakat. *Jurnal Hukum Bisnis*, 22(3), 12-17. <https://lib.ui.ac.id/abstrakpdf.jspdetail?id=20399711&lokasi=lokal>
34. Sundarakani, S., & Ramasamy, M. (2013). Consequences of money laundering in banking sector. *Sains Humanika*, 64(2), 93-96. <https://doi.org/10.11113/sh.v64n2.46>
35. Tejakusuma, E. K., Nurhayati, D. E., & Samosir, S. S. M. (2024). The Obligation of Notary as a Reporter in Efforts to Prevent and Eradicate

- Money Laundering Crime. *Jurnal Ilmu Kenotariatan*, 5(1), 28-44. <https://doi.org/10.19184/jik.v5i1.46678>
36. Uğurlu, F. (2018). Kurumsal yönetim ilkeleri ve etik ilkelerin karapara aklamayı önleme politikalarına etkisi: TRC-3 bölgesi lojistik sektöründe bir araştırma. (Doctoral dissertation). <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/442929>
37. Usman Kemal, M. (2014). Anti-money laundering regulations and its effectiveness. *Journal of Money Laundering Control*, 17(4), 416-427. <https://doi.org/10.1108/JMLC-06-2013-0022>
38. Vaithilingam, S., & Nair, M. (2007). Factors affecting money laundering: lesson for developing countries. *Journal of Money Laundering Control*, 10(3), 352-366. <https://doi.org/10.1108/13685200710763506>
39. Vilelas, F. M. B. (2024). Banking Monitoring and Compliance in the Prevention of Money Laundering. *International Law Enforcement Research Symposium*, 12(1), 304-320. <http://hdl.handle.net/20.500.12944/24953>
40. Weber, J., & Kruisbergen, E. W. (2019). Criminal markets: the dark web, money laundering and counterstrategies-An overview of the 10th Research Conference on Organized Crime. *Trends in Organized Crime*, 22(3), 346-356. <https://doi.org/10.1007/s12117-019-09365-8>
41. Yusoff, Y. H., Azli, N. H. M., Abdullah, N. G. E., Syed, S. N. F., & Nazri, M. (2024). Key Factors Influencing Effectiveness of Anti-Money Laundering Practices in Malaysian Commercial Banks: A Concept Paper. *Accounting and Finance Research*, 13(2), 39-48. <https://doi.org/10.5430/afr.v13n2p1>